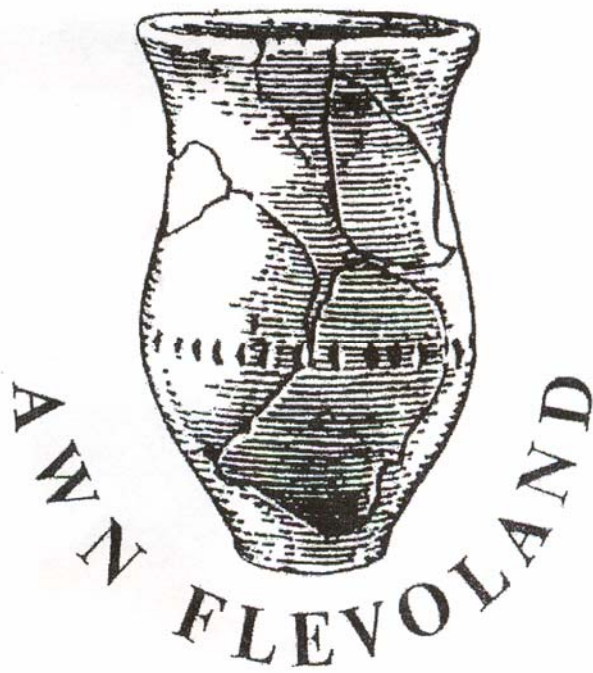

AARDEWERK

maart 2010

Bestuur AWN Flevoland - afdeling 21

Voorzitter: Jan Boes, Normandieplein 6, 8303 HA Emmeloord,
tel.: 0527-699113, e-mail: janboes@online.nl

Penningmeester: Jan Werschull, Botter 34-28, 8243 KR Lelystad,
tel.: 0320-256360, e-mail: janw.jambo@hetnet.nl

Secretaris: vacant

Veldcoördinatoren: Dick Velthuisen, Archeologisch Depot, Oostvaardersdijk 01-13, 8242 PA Lelystad,

tel.: 0320-225939, tel.: mobiel 06-13243987, e-mail: d.velthuisen@nieuwlanderfgoedcentrum.nl
Ellen van Galen Last, Maanzaadpad 29, 1313HV Almere,
e-mail: lastraave0124@hotmail.co

Bestuursleden algemeen:

Astrid Doppert, Gondel 11-43, 8243 BV Lelystad,
tel.: 0320-227803, mobiel: 06-19879711, e-mail: a.doppert@telfort.nl

Ellen van Galen Last, Maanzaadpad 29, 1313HV Almere,
e-mail: lastraave0124@hotmail.co

Cees Groothoff, Jansmalaan 5, 8302BL Emmeloord,
tel.: 0527-612882, e-mail: groothoffkrins@hetnet.nl

Ondersteunende leden (geen bestuurslid):

Dick Velthuisen, archeologisch medewerker Nieuw Land Erfgoedcentrum (NLE), Archeologisch Depot, Oostvaardersdijk 01-13, 8242 PA Lelystad,

tel.: 0320-225939, tel.: mobiel 06-13243987, e-mail: d.velthuisen@nieuwlanderfgoedcentrum.nl

Bank: ING, rekeningnummer 4481928 t.n.v. AWN Flevoland, p/a Botter 34-28, Lelystad

E-mailadres AWN Flevoland – afdeling 21: awn@nieuwlanderfgoedcentrum.nl

Website: www.awnflevoland.nl

Aardewerk

Aardewerk is het verenigingsorgaan van AWN Flevoland - afdeling 21.

Mits de bron wordt vermeld, is overname van artikelen toegestaan. Een exemplaar van het betreffende medium gelieve dan aan de redactie te worden gestuurd. Ruilabonnementen kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij de redactie. Kopij, reacties e.d. te zenden aan Henk van den Berg of Saskia Thijssse; bij voorkeur aanleveren via e-mail of per diskette of CD in Times New Roman 11. Sluitingsdatum kopij is 1 februari, 1 mei, 1 augustus en 1 november.

Aardewerk wordt integraal gepubliceerd op de website www.awnflevoland.nl

Redactie

Henk van den Berg, Koraal 32, 3893 EJ Zeewolde,
tel.: 036-5222492, e-mail: henkvandenberg@kpnplanet.nl

Ben van Rosmalen, Bischofstraat 30, 8325 BC Vollenhove,
e-mail: becovanrosmalen@planet.nl

Saskia Thijssse, Karveel 44-20, 8231 DW Lelystad,
tel.: 0320-240120

Dick Velthuisen, archeologisch medewerker NLE, Archeologisch Depot, Oostvaardersdijk 01-13, 8242 PA Lelystad,

tel.: 0320-225939, tel.: mobiel 06-13243987, e-mail: d.velthuisen@nieuwlanderfgoedcentrum.nl.

Regiocoördinator Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water (LWAOW)

Hans Bruggeman, Roer 16, 8032 GG Zwolle, tel.: 038-4546192, e-mail: ponshominus@planet.nl

---

Foto omslag: Twee kroezen uit Kuinre Foto: Dick Velthuisen

© Copyright AWN Flevoland

ISSN: 1570-582X

Inhoudsopgave

Van de redactie	1
Van het bestuur. Uitnodiging Algemene ledenvergadering 2010	2
Agenda algemene ledenvergadering AWN Flevoland	3
Verslag van de voorzitter	4
<i>Jan Boes</i>	
Notulen Algemene Ledenvergadering AWN Flevoland op 25 april 2009	5
<i>Maartje de Boer</i>	
Verslag 2009 Veldactiviteiten AWN Flevoland – afdeling 21	10
<i>Ellen van Galen Last</i>	
Jaarverslag 2009 communicatie en educatie	11
<i>Astrid Doppert</i>	
Verslag Aardewerk 2009	15
Rooster van aftreden	16
Veldactiviteiten voorjaar 2010	16
<i>Dick Velthuisen en Ellen van Galen Last</i>	
Twee kroezen uit Kuinre	17
<i>C.C. Groothoff</i>	
Reacties op de AWN Flevoland website	18
<i>Jan Boes</i>	
Jeugd meer betrekken bij archeologie	18
<i>Janneke Morsch</i>	
Website perikelen	19
<i>Jan Boes</i>	
Tentoonstellingen / lezingen / symposia / wetenswaardigheden	22
<i>Saskia M.S.C. Thijssse</i>	

ISSN: 1570-582X

Van de redactie

Deze Aardewerk is, zoals gebruikelijk in de maand maart, weer goed gevuld met alle stukken die nodig zijn om u te informeren over de onderwerpen die tijdens de algemene ledenvergadering op 1 mei aanstaande aan de orde zullen komen. Hopelijk komt u in groten getale om mee te discussiëren over de gang van zaken bij AWN Flevoland.

Leden die onverhoopt verhinderd zijn om de algemene ledenvergadering bij te wonen kunnen zich aan de hand van deze Aardewerk alsnog op de hoogte stellen van het wel en wee van onze afdeling. Het bestuur en alle werkgroepen hebben hun best gedaan om zo duidelijk en uitgebreid mogelijk verslag te doen van wat er in 2009 is gedaan en wat voor 2010 in de planning zit. Doe er uw voordeel mee.

Aardewerk wordt nog steeds op de traditionele manier, op papier, aan een deel van het ledenbestand van de afdeling gezonden. Bovendien wordt het blad al enige tijd, en dat is dan wat moderner, op de website van AWN Flevoland gepubliceerd. Het is daar niet alleen voor onze leden maar ook voor een breder, in archeologie geïnteresseerd publiek vrij toegankelijk. De redactie hoopt dat er in 2010 voldoende kopij binnen komt om weer vier maal een aantrekkelijke Aardewerk te laten verschijnen en op die manier onze leden en de Flevolandse bevolking met regelmaat te kunnen informeren over de archeologische activiteiten die gaande zijn.

Hopelijk is op de ALV ook meer bekend over de 'Hanzelijn' opgraving. Bij het ter perse gaan van deze Aardewerk werd net duidelijk dat de opgraving aan de N23 bij Swifterbant doorgaat. De provincie is naarstig op zoek gegaan naar mogelijkheden om de put met de nederzetting uit de middensteentijd droog te leggen; dat is lastiger dan gedacht omdat de aangebrachte damwand niet voldoet; het grondwater kon niet tegengehouden worden. Men gaat nu de bodem injecteren met een vloeistof die het grondwater tegenhoudt. Eigenlijk had de opgraving eind vorig jaar al moeten beginnen. Dat gebeurt nu op 1 mei 2010. Op 1 november 2010 moet het archeologisch onderzoek zijn afgerond. Dan beginnen op deze plek, ten zuiden van Swifterbant, de werkzaamheden aan de N23.

De opgravingsplek aan de N23.

Wij wensen u veel leesplezier.

De redactie

Van het bestuur

AWN-Flevoland

Correspondentieadres:
Normandiëplein 6
8303 HA Emmeloord
0527 699113

Aan de leden van Awn Flevoland

Betreft : Uitnodiging Algemene ledenvergadering 2010

Graag nodigen wij u uit voor de Algemene Ledenvergadering van onze afdeling die op zaterdag 1 mei a.s. in het Nieuwland Erfgoedcentrum (NLE) te Lelystad wordt georganiseerd. De vergadering wordt gehouden in het *depot*. Bij aankomst kunt u zich melden bij de balie van het NLE. Vanaf 12.30 uur staan de koffie en thee klaar en om 13.00 zal onze voorzitter Jan Boes de vergadering openen.

Bijgaand vindt u de agenda voor de vergadering, de notulen van de Algemene Ledenvergadering van 2009, het financiële verslag over 2009 en de begroting voor 2010, het verslag van de redactie van Aardewerk over 2009 en het rooster van aftreden. De verslagen van de doedagen, de veldcoördinator, promotie / educatie vindt u ook in deze Aardewerk.

Na afloop van de vergadering, rond 15.00 uur, nodigen wij u uit voor een drankje en een hapje in onze werkruimte.

We verzoeken degenen die bij de vergadering aanwezig willen zijn, om zich van tevoren bij Jan Boes aan te melden, zodat we weten op hoeveel mensen we kunnen rekenen. Dit kan via email: janboes@online.nl, of telefonisch via 0527 699113.

Graag ook vermelden of u deel wilt nemen aan de borrel na afloop van de vergadering. Ook voor meer informatie over de Algemene Ledenvergadering kunt u contact met mij opnemen.

Wij hopen u op zaterdag 1 mei a.s. in het NLE te mogen begroeten.

Met vriendelijke groet,

Jan Boes
Voorzitter Awn-Flevoland

Agenda Algemene Ledenvergadering AWN afd. Flevoland

Datum : 1 mei 2010
Plaats : Nieuw Land Erfgoedcentrum, depot
Ontvangst : vanaf 12.30 uur
Aanvangstijd : 13.00 uur

1. Opening door de voorzitter
2. Mededelingen en ingekomen stukken
3. Notulen van de Algemene ledenvergadering van 25 april 2009
4. Verslag van de secretaris
5. Verslag van de veldcoördinatoren
6. Verslag van de doedagen
7. Verslag van promotie en educatie / deskundigheidsbevordering
8. Verslag van de redactie van Aardewerk
9. Financiële verantwoording
  - Verslag van de penningmeester over 2009
  - Verslag van de kascontrolecommissie over 2009
  - Décharge van de PenningmeesterBegroting 2010
Benoeming Kascontrolecommissie 2010
10. Aftreden en benoemen bestuursleden / rooster van aftreden 2010
11. Aardewerk
  - Verslag 2009
  - Verwachtingen voor 2010
12. Activiteiten in 2010
  - Subsidieaanvraag 2010
13. Rondvraag
14. Sluiting

Verslag van de voorzitter

Jan Boes

Op een ochtend kwam het in me op om de afdeling te vergelijken met een schip. Mijn medebestuurders vergaaf ik met de stuurman aan boord. Om het schip varend te houden heb je goede stuurman nodig. Gelukkig heb ik die al jaren om me heen.

Zo nu en dan verlaat een van de stuurman het schip om persoonlijke redenen (voornamelijk werkdruk).

Gelukkig komen er ook weer nieuwe stuurman aan boord.

Helaas moesten onze secretaris Maartje en veldcoördinator Tineke alsmede algemeen bestuurslid Jaap wegens de werkdruk van boord.

Voor Tineke hebben we gelukkig Ellen bereid gevonden om haar taken over te nemen.

Voor Maartje is helaas nog geen vervanger gevonden.

Haar taken worden deels door andere stuurlieden over genomen.

Afgelopen jaar hadden we een flinke lading aan boord.

Door een tekort aan stuurlieden en bemanning hebben we niet de hele lading kunnen lossen.

Komend jaar hebben we zelfs een nog grotere lading aan boord.

Daarbij denk ik aan de opgraving N23, onze veldcursus (groter dan vorig jaar) en de vliegtuigwrakken.

De financiële middelen hebben we hiervoor gekregen.

Er hebben zich nieuwe bemanningsleden gemeld via het contactformulier op onze website.

Met elkaar schrijven we een stuk geschiedenis van Flevoland.

Daarom hoop ik dat ook bemanning die al een tijdje aan wal staat weer op het schip stapt om mee te varen.

Natuurlijk heeft iedereen het druk, maar opstappers kunnen we ook goed gebruiken.

Ook met een enkele dag kun je een stukje geschiedenis schrijven.

We moeten de vaart er in houden zodat het schip na jaren nog fier doorvaart.

Het mag niet zo zijn dat er over jaren een wrak in Flevoland wordt gevonden dat eens AWN Flevoland was.

Maar zelfs dat zou een stukje archeologie zijn!

De Ventjager die in 1710 AD bij Swifterbant is vergaan.

Notulen Algemene Ledenvergadering AWN Flevoland op 25 april 2009

Maartje de Boer

Aanwezige bestuursleden: Jan Boes (voorzitter), Astrid Doppert, Jaap Eelman, Tineke Heise, Jan Werschkull

Afwezige bestuursleden: André Kerkhoven (afgemeld)

Aanwezige leden: Henk van den Berg, Maartje de Boer (notulen), Cees Groothoff, Ben van Rosmalen, Saskia Thijsse, Dick Velthuizen, Marjan Werschkull

Aanwezig namens het hoofdbestuur: --

---

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom. Er zijn twee afmeldingen voor de vergadering: André Kerkhoven en Ellen van Galen Last. Joop Bosch van het hoofdbestuur is uitgenodigd, maar heeft niets laten horen.

De vergadering vindt plaats in de Zuiderzeezaal van het Nieuw Land Erfgoedcentrum (NLE).

2. Mededelingen / ingekomen stukken

- De vereniging heeft een uitnodiging gekregen van de gemeente NOP inzake '150 jaar ontruiming Schokland' op 16 mei a.s. Astrid Doppert, Jan Boes, Ben van Rosmalen en Saskia Thijsse gaan hierheen namens de AWN. Andere gegadigden kunnen zich bij Jan Boes aanmelden, zodat Jan kan doorgeven hoeveel mensen meegaan.

3. Notulen van de ALV 12 april 2008

Tekstuele opmerkingen:

- De nummering van de agendapunten op pagina 5 klopt niet, nummer 14 moet nummer 13 zijn.
- Pagina 5, agendapunt 12, 3^e streepje: Harry Scholtmeijer moet zijn Harrie Scholtmeijer.

Verder geen opmerkingen, de notulen worden vastgesteld met dank aan Maartje de Boer.

Naar aanleiding van de notulen:

- Agendapunt 3 en 12, inzake de VVS: de VVS heeft een nieuwe voorzitter, Harrie Scholtmeijer. Jan Boes maakt een afspraak met hem, mogelijk kan dit gecombineerd worden met een bezoek aan Schokland op 16 mei a.s.
- Agendapunt 7, 3^e streepje: Ben van Rosmalen heeft veel tijd besteed aan een bijdrage voor de catalogus, maar heeft hier nooit meer iets van gehoord of gezien. Dick Velthuizen geeft aan dat de catalogus nog niet is verschenen, het is niet zeker of dit alsnog gebeurt. Jan Boes neemt hierover contact op met Willy van der Most van het NLE. We hebben wisselende ervaringen met de communicatie met en van het NLE. Jan Werschkull zal dit terugkoppelen in het vrijwilligersoverleg van het NLE. Dick Velthuizen stelt voor om van alle communicatie van de vereniging naar het NLE een kopie naar hem te sturen, zodat hij kan nagaan wat de stand van zaken is als er geen reactie komt. Dit voorstel wordt aangenomen.
- Agendapunt 8, 4^e streepje: de promotiefilm is binnenkort klaar.

Nog een algemene opmerking van Astrid Doppert inzake de jaarverslagen: het hoofdbestuur heeft gevraagd om alle inhoudelijke jaarverslagen uiterlijk 15 maart te ontvangen zodat ze dit kunnen meenemen in hun eigen jaarverslag. Dit is ook van belang voor de verantwoording naar de subsidiegever van de landelijke AWN toe. De jaarverslagen moeten voortaan op 1 maart klaar zijn en naar het hoofdbestuur gestuurd worden.

4. Verslag van de secretaris.

Naar aanleiding van het verslag van 2008:

- Van de informatiefolders is er één nagenoeg klaar om te laten drukken, de tweede folder volgt nog. Beide folders zijn al wel betaald.
- Inzake de werkgroep 'vliegtuigwrakken WOII in Flevoland': naast Astrid Doppert hebben twee leden zich aangemeld en de organisatie begint te lopen.

Het verslag is vastgesteld, met dank aan Maartje de Boer.

5. Verslag van de veldcoördinator 2008.

Naar aanleiding van het verslag van 2008:

- Tineke Heise licht toe dat ze de laatste tijd in verband met drukte niet veel aan het veldwerk heeft kunnen doen. Dit wordt opgevangen door Dick Velthuizen en Ellen van Galen Last, de onderlinge werkverdeling wordt gaandeweg geregeld. Dick is voorlopig het centrale aanspreekpunt voor de veldactiviteiten.

Het verslag is vastgesteld, met dank aan Tineke Heise.

6. Verslag van de doedagen

Naar aanleiding van het verslag van 2008:

- Maartje de Boer licht het verslag toe: vondstverwerking vindt vrijwel alleen plaats op de vrijdag. We hebben het afgelopen jaar nog een paar doedagen op zaterdag geprobeerd met een bestuurslid erbij, maar er komen geen leden op af. Het bestuur stelt voor om geen geplande doedagen meer op zaterdag te organiseren. Wel kunnen de zaterdagen gebruikt worden om veldactiviteiten uit te werken. Concrete afspraken hierover worden gemaakt met de deelnemers aan de veldactiviteiten. De veldactiviteiten zelf zijn ook al vaak op een zaterdag. De aanwezige leden gaan akkoord met het voorstel.
- Inzake de jubileum Westerheem (laatste bolletje): ook Ben van Rosmalen heeft meegewerkt aan de redactie en verwerking van artikelen voor de Westerheem.

Het verslag is vastgesteld, met dank aan Maartje de Boer.

7. Verslag promotie, educatie, deskundigheidsbevordering

Naar aanleiding van het verslag van 2008:

- Er zijn twee spandoeken aangeschaft voor de open dagen bij opgravingen (als aanduiding van de locatie voor bezoekers) en een banner met foto's voor promotieactiviteiten en de opgravingen. Jan Boes heeft de banner meegenomen, die ziet er goed uit.

Het verslag is vastgesteld, met dank aan Astrid Doppert.

Astrid heeft een voorlopig activiteitenprogramma voor 2009 uitgedeeld. Ter toelichting:

- De workshop vuursteen bewerken duurt een hele dag, inclusief lunch. De datum is nog niet bekend, de locatie wordt bij voorkeur ergens buiten bij het NLE.
- Astrid complimenteert degenen die betrokken waren bij de activiteiten rondom de leskist, dit slaat goed aan. Er is gevraagd om meer lesmateriaal en koffers, maar dit vangt het NLE op en betekent geen verzwarende van de inzet van de AWN.
- Jan Werschull vraagt of het mogelijk is om een kleine opslag te berekenen bij het verhuren van de leskist voor de inzet van de AWN. Dit zou wat inkomsten kunnen genereren voor de verenigingskas. Jan en Astrid bekijken deze optie.
- Inzake de jeugdactiviteiten met kinderen: het NLE wil hier niet echt aan meewerken om verzekeringstechnische redenen en omdat we buiten de deur activiteiten ondernemen. De gemeente Almere werkt wel graag mee, dat gaat goed. Waarschijnlijk wil NLE wel graag meewerken als de verzekering goed geregeld is.

- Het is de vraag of we als vereniging inderdaad afdoende verzekerd zijn als we met kinderen het veld in gaan. Dit staat los van activiteiten van school en de kinderen zijn geen leden van de vereniging. Het is de vraag of we ons hiervoor extra moeten verzekeren en of we dit zelf moeten doen of dat dit via het hoofdbestuur moet gaan. Astrid brengt dit aan de orde in de jeugdcommissie van het hoofdbestuur.

8. Aardewerk.

Naar aanleiding van het verslag van 2008

- Naar aanleiding van het idee van een glossy Aardewerk dat in de vergadering van 2008 was geopperd, heeft de redactie een voorstel gemaakt en onderzocht of dit haalbaar is (in vergelijking met de huidige kosten):
  - o Er zijn offertes aangevraagd voor de verschillende opties qua vorm en frequentie: de kosten variëren van €410,- voor het voortzetten van de huidige vorm bij een drukker tot max. €1900,- per jaar voor een glossy uitgave. Het is de vraag of we dit kunnen betalen, dit houdt in dat we voldoende inkomsten uit advertenties moeten kunnen genereren.
  - o Teksten voor een drukker moeten altijd in pdf worden aangeleverd. Voor elke wijziging na aanlevering betaal je min. €84,- per uur extra.
  - o De vereniging telt nu 45 niet-actieve leden, die willen 4x per jaar geïnformeerd worden via een Aardewerk. De kans bestaat dat een deel van hen het lidmaatschap opzegt bij een lagere frequentie.
  - o We hanteren nu een letterformaat en A4, zodat we veel inhoud kunnen plaatsen. Een A5-formaat betekent minder ruimte voor tekst en foto's.
  - o Als een drukker conform de huidige uitgave werkt, gebruikt hij dunner papier. Wordt het een uitgave in kleur, dan is papier van min. 90 gram nodig, voor een glossy wordt meestal met papier van 150 gram gewerkt.
  - o Het idee van een vormgeving met deels vaste indeling en rubrieken heeft alleen zin als de kopij voor die rubrieken ook altijd wordt aangeleverd. De bestuursleden zijn hier verantwoordelijk voor en moeten altijd weer die kopij indienen. Gezien de moeite die er nu regelmatig is met het aanleveren van kopij, is dit niet realistisch.
  - o De Aardewerk wordt nu als blad op de website geplaatst, naast een papieren versie. Als je alleen nog via de website publiceert, dan moeten we die aanpassen qua structuur. Dat kan wel eenvoudig geregeld worden. Het geheel opheffen van de papieren versie zou een besparing van circa €95,- per jaar opleveren, en minder manuren voor verzending etc. Alle leden kunnen hun kopij dan bij de webmaster indienen. Het nadeel is wel dat de slapende leden dan helemaal geen prikkel meer krijgen en mogelijk opzeggen. Bovendien ontvangen leden zonder internet dan helemaal geen informatie meer, dat kan niet. En de Aardewerk dient ook ter informatie van het hoofdbestuur en de buitenwereld.
  - o Saskia dient een volledig overzicht in van de kosten per variant van vorm en verschijningsfrequentie.
  - o De vergadering besluit het idee van een nieuwe vorm te laten varen en door te gaan zoals voorheen. Het uitbesteden van de Aardewerk is te duur voor de vereniging. De Aardewerk blijft 4x per jaar verschijnen, in principe in zwart/wit maar wellicht kunnen we af en toe een foto in kleurenprint toevoegen. Een ander idee is om alle foto's in het midden te doen als centerfold, in kleur. Het is mogelijk om af en toe een Aardewerk geheel in kleur te printen via het NLE. Per uitgave bekijken wat we doen. Verder moeten we het gebruik van de Aardewerk via de website zo actief mogelijk promoten en bijhouden.
- De redactie doet een oproep voor meer kopij, er moeten dringend meer artikelen worden aangeleverd.
- De redactie is weer goed bezet nu Saskia Thijsse en Ben van Rosmalen, naast Henk van den Berg, hier beiden weer volop aan deelnemen.

- Henk van den Berg geeft aan dat de redactie nog wel op zoek is naar extra capaciteit, dit gezien de gemiddelde leeftijd van de huidige redactie en ook voor het genereren van nieuwe ideeën. Het moet wel iemand zijn die gebruikt maakt van e-mail.

Het verslag wordt goedgekeurd, met dank aan Saskia Thijsse, Henk van den Berg en Ben van Rosmalen voor hun inzet. De vergadering bedankt ook alle leden die kopij aanleveren.

9. Financiële verantwoording

Financieel verslag 2008 en de toelichting:

- Er is veel gedaan met het subsidiegeld van de provincie, het is goed uitgegeven. Op basis van de verantwoording moeten we nog een restantbedrag ontvangen van de provincie, dit moeten we nog regelen. De verantwoording moet wel binnenkort ingediend worden, Jan Werschull pakt dit op. Henk van den Berg heeft de stukken van vorig jaar aan Jan gegeven, het kan dit jaar op dezelfde manier gebeuren.
- Een andere grote post is de jubileumuitgave van de Westerheem. De bijdrage van het NLE hiervoor is nog niet ontvangen, Jan Boes zal dit opnemen met Willy van der Most. De bijdrage van het hoofdbestuur is op een andere manier geregeld.
- De financiële situatie van de vereniging blijft een aandachtspunt: als we alles betaald en ontvangen hebben houden we €1000,- over. Hier moeten we alle andere onkosten nog van betalen, als we dit aftrekken dan hebben we een buffer van circa €415,-. Dit is een vrij magere basis, maar tot nu toe wel afdoende. We moeten ook niet teveel eigen geld op de balans hebben staan met het oog op de subsidieaanvragen. Het blijft wel een aandachtspunt om te blijven zoeken naar manieren om meer eigen geld te genereren, zoals een opslag op de verhuur van leskisten.
- De bestemmingsreserve voor een computer kan of vrijvallen ten gunste van het eigen vermogen, of besteed worden aan een nieuwe pc of printer. Dit is een actiepoint voor het bestuur. We kunnen ook proberen of we de aanschaf van een nieuwe pc en printer volgend jaar in de subsidieaanvraag mee kunnen nemen, mogelijk onder de noemer 'PR' onderbrengen (nodig voor website etc.)
- Inzake de post 'Portokosten voor Aardewerk': Saskia Thijsse geeft aan dat verzending gebeurt via het NLE, dus een bedrag van €40,68 hiervoor kan niet kloppen. Jan Werschull zoekt dit uit. Ook de vervaardigingskosten van de Aardewerk zijn waarschijnlijk te hoog, mogelijk zijn hier kosten van de Westerheem in meegenomen. Jan zoekt ook dit uit.
- Het is niet duidelijk waar de post 'PR kosten' uit bestaat, terwijl dit een groot bedrag is. Het grootste deel heeft te maken met de Westerheem, maar dit wordt grotendeels gecompenseerd door bijdragen (te ontvangen inkomsten). Saskia Thijsse stelt voor om dit soort grote bedragen voortaan te specificeren in een aparte bijlage bij het verslag, voor de duidelijkheid. Jan Werschull pakt dit punt op. Opgemerkt wordt dat een budgetoverzicht wel wordt besproken en toegelicht tijdens elke bestuursvergadering, incl. de besteding van de ontvangen subsidie.

Er zijn verder geen opmerkingen ten aanzien van het verslag. Het financiële verslag over 2008 wordt goedgekeurd, met dank aan Jan Werschull.

Verslag van de kascontrolecommissie over 2008

Ben van Rosmalen doet verslag. De kascontrolecommissie bestond in 2008 uit Ben van Rosmalen en Rinus Verboon. Alles is gecontroleerd en is prima in orde bevonden.

Complimenten voor de penningmeester.

Twee opmerkingen:

- Er worden kleine uitgaven gedaan voor de werkruimte, maar deze kosten zijn nu niet apart zichtbaar. Als het bestuur hier behoefte aan heeft, dan kan hier een aparte post voor gemaakt worden.

- Naar aanleiding van een inventarislijst van boeken van de AWN, signaleert Ben dat er nu geen overzicht is van alle bezittingen van de AWN. Dit is een actiepoint voor de volgende bestuursvergadering.

De vergadering verleent décharge aan de penningmeester Jan Werschull.

Begroting 2009 (de laatste kolom van het verslag) en de toelichting:

- De grootste post is de subsidie van de provincie.
- De post voor het secretariaat is wellicht te hoog, bijna alle uitgaven kunnen aan de subsidie gerelateerd worden.
- Het geschatte eindsaldo van 2009 zou zijn circa €450,- zijn (totaal inkomsten minus de begrote uitgaven, excl. de subsidie).

De begroting is vastgesteld, met dank aan Jan Werschull.

Afgesproken wordt dat het projectplan en de begroting voor de subsidie op de website wordt gezet ter informatie voor de leden. Maartje de Boer stuurt de stukken naar de bestuursleden.

Benoeming kascontrolecommissie 2009

Rinus Verboon heeft twee jaar deelgenomen aan de commissie, de vergadering is hem dankbaar voor zijn bijdrage. Ben van Rosmalen stelt zich voor een tweede keer beschikbaar. Henk van de Berg meldt zich in de vergadering aan als tweede commissielid. Hiermee is de kascontrolecommissie volledig, met dank aan beide leden.

10. Aftreden en benoeming bestuursleden / rooster van aftreden

- Jaap Eelman treedt af als algemeen bestuurslid, hij ontvangt een attentie van het bestuur als dank voor zijn inzet.
- André Kerkhoven treedt vervroegd af als algemeen bestuurslid.
- Maartje de Boer was vorig jaar al uit het bestuur gestapt, maar heeft tot nu toe nog wel de secretariaatswerkzaamheden gedaan. Maartje stopt daar nu ook mee. Maartje ontvangt een attentie voor haar inzet gedurende de afgelopen jaren.
- Ellen van Galen Last stelt zich verkiesbaar als algemeen bestuurslid en wordt door de vergadering gekozen. Zij zal ook Tineke Heise blijven ondersteunen bij het veldcoördinatorschap.
- Cees Groothoff stelt zich verkiesbaar als algemeen bestuurslid en wordt door de vergadering gekozen.
- De werkzaamheden van het secretariaat worden voorlopig verdeeld onder bestuursleden, totdat een nieuwe secretaris wordt gevonden. De verdeling wordt vastgesteld in de volgende bestuursvergadering. Ben van Rosmalen wil het bestuur hierbij ondersteunen.

11. Aardewerk: zie de notulen bij agendapunt 8.

12. Activiteiten 2009

- De subsidieaanvraag voor 2009 is gehonoreerd, de rest van de activiteiten zijn hiervoor al benoemd.

13. Rondvraag

- Er is nog steeds geen bundel verschenen van het congres over Swifterbant van vorig jaar. De actie ligt nu bij Daan Raemaekers, er wordt aan gewerkt.
- Het idee wordt geopperd om studenten uit Groningen te vragen om ook bijdragen voor de Aardewerk te schrijven. De redactie wil de studenten hierover benaderen via Daan. Dick Velthuis geeft aan dat er op dit punt meer initiatieven vanuit het NLE worden ondernomen, ook samen met Groningen. Hij stelt voor om dit eerst even af te wachten.

- Het NLE is gestopt met het aanmelden van het archeologische spreekuur in de lokale kranten. Cees Groothoff stelt voor om hier als AWN initiatieven voor te nemen. Dick Velthuisen geeft aan de directie van het NLE dit nog onder beraad heeft. Via de AWN is echter een goed alternatief, Dick kan eventueel de teksten hiervoor schrijven.
- Jan Werschull geeft aan dat op 23 augustus a.s. de Archeologiedag in Almere wordt gehouden. We zullen hier als vereniging bij aanwezig zijn als dit niet weer samenvalt met de open dag van onze veldcursus, die gaat voor.
- Jan Boes meldt dat Marcel Niekus (RUG) veldverkenningen doet in Drenthe naar paleolithische sites, waarschijnlijk op zaterdagen. Jan zal ons als groep hiervoor aanmelden. Geïnteresseerde leden kunnen zich per e-mail aanmelden bij Dick Velthuisen.
- Er ligt nog een stapel oude Aardewerken in de kast in de werkruimte, ook jubileumuitgaven. Henk van den Berg vraagt of ze nog wel worden uitgedeeld tijdens promotiedagen? Astrid Doppert geeft aan dat ze wel altijd worden meegenomen, maar dat de afname niet erg groot is. Ook de jubileumuitgave kunnen we nu gewoon uitdelen, anders wordt die te oud.
- Ben van Rosmalen meldt dat Vollenhove sinds kort een cultuurhistorisch centrum heeft, het is leuk om dit een keer te bezoeken (individueel).
- Cees Groothoff bedankt het NLE voor de faciliteiten waar we om niet gebruik van mogen maken.
- Zaterdag 9 mei komt afdeling 17 Arnhem Schokland bezoeken. Zij zijn al een keer in het NLE geweest en hebben nu geen contact gezocht.
- Saskia Thijsse bedankt namens de leden het bestuur voor hun inzet.

14. Sluiting

De vergadering wordt om 15.15 gesloten, de voorzitter bedankt iedereen voor de aanwezigheid. Tineke Heise geeft aansluitend een lezing over haar veldwerk in Calabrië (Italië) van afgelopen zomer. De bijeenkomst wordt afgesloten met een borrel in de werkruimte.

Verslag 2009 Veldactiviteiten AWN Flevoland – afdeling 21

Ellen van Galen Last

07-02-2009: Jaarlijks terugkerende veldverkenning op kavel E 170 Gemeente Noordoostpolder.

21-02-2009: Veldverkenning kavel E 129 Gemeente Noordoostpolder. Vermoeden van een schip naar aanleiding van kennisgeving door de grondeigenaar dat op zijn kavel een “bootvormige paddenstoelen kring” waarneembaar was. De veldverkenning leverde op dat moment niets op en er is besloten in het najaar verder te gaan als de paddenstoelen weer de kop op steken.

07-03-2009: Veldverkenning kavel J126 Gemeente Noordoostpolder. Het in de ondergrond aanwezige rivierduintje is op J126 geëgaliseerd en in de bouwvoor is veel archeologisch vondstmateriaal aanwezig. Doel van de veldverkenning was om zoveel mogelijk vondstmateriaal te verzamelen. Vondsten zijn in het depot voor bodemvondsten gewassen en gedroogd. Het sorteren en uitwerken ervan is afgerond.

21-03-2009: Veldverkenning kavel E 115. Aanleiding was een 2 jaar eerder gevonden vuurstenen kerntje op een zandige plek op de akker. Doel was het verzamelen van meer vondstmateriaal en de contouren van de zandige plek te tekenen en de coördinaten vast leggen. Op deze zandige plek zijn geen vondsten aangetroffen, wel ruim rondom deze plek. De grondeigenaar die even langskwam vertelde dat hij een paar jaar geleden met toestemming van Domeinen een aantal zandkoppen met behulp van bulldozers heeft laten afvlakken.

Deze mededeling is doorgegeven aan de steunpunt coördinator de heer van Holk en er is geadviseerd Domeinen zo spoedig mogelijk te benaderen omdat hier mogelijk sprake is/was van archeologische waarden en er zonder toestemming vooraf deze opduikingen op terreinen, waarvan zij eigenaar zijn, niet zonder meer gevlakt mogen worden.

10-t/m 28-8 2009: Veldcursus voor studenten RUG en AWN-Flevoland in Swifterbantgebied, locatie S25 Kamperhoekweg Gemeente Dronten. Samenwerking tussen RUG, Nieuwland Erfgoedcentrum, Provincie Flevoland en de AWN-Flevoland.

19-09-2009: Kavel K 47 Gemeente Noordoostpolder. Localiseren van een scheepswrak omdat het vermoeden bestond dat de coördinaten verkeerd in Archis vermeld staan. Het scheepswrak is gevonden op een andere locatie dan in Archis vermeld staat. Op de locatie van de Archismelding zijn geen restanten aangetroffen .

21-11-2009: Veldverkenning kavel K47 Gemeente Noordoostpolder. Na melding van de grondeigenaar dat er tijdens ploegwerkzaamheden veel hout was opgeploegd is hier een kijkje genomen. Het hout was onbewerkt en waarschijnlijk afkomstig van een prehistorisch bos?

12-12-2009: Langs de Palentocht bij Schokland hebben graafwerkzaamheden ten behoeve van oeveraanleg plaatsgevonden door het waterschap. Wij hebben langs de gehele tocht gelopen en niets aangetroffen omdat de vermoede cultuurlaag nog onder de waterspiegel aanwezig is. Wel zijn langs de Palendwarstocht enkele fragmenten botmateriaal, een scherf kogelpotaardewerk en majolica aardewerk aangetroffen.

Jaarverslag 2009 communicatie en educatie

Astrid Doppert

In het jaarverslag blikken wij terug op de activiteiten van het afgelopen jaar.

Voor 2009 zijn concrete doelstellingen in het projectplan opgesteld waaronder:

1. het vergroten van de professionalisering van bestaande leden en het overdragen van deze kennis aan potentiële en nieuwe leden en aan het geïnteresseerde Flevolandse publiek;
2. effectieve communicatie naar de leden en een breder publiek over onze (geplande) activiteiten;
3. de inwoners van Flevoland (het brede publiek) in contact brengen met en informeren over archeologie in het algemeen, archeologie in Flevoland en de activiteiten van de AWN Flevoland in het bijzonder. Hierbij zal het accent vooral liggen op de jeugd/jongeren;
4. als voortvloeisel hieruit het aantrekken van nieuwe leden. Hierbij zal het accent vooral liggen op jongeren.

Bij de uitwerking van de doelstellingen stond centraal het aanbod voor de jongeren. Speciaal voor deze doelgroep zijn activiteiten georganiseerd.

Tijdens diverse activiteiten/publieksdagen is de AWN Flevoland aanwezig om geïnteresseerden informatie te verstrekken over onze vereniging, de archeologie in Flevoland en archeologie in het algemeen. Tijdens deze zogenaamde promotiedagen is de vereniging vertegenwoordigd door een aantal leden met een promotiestand. Bezoekers van deze promotiestand krijgen een idee van wat onze activiteiten inhouden door foldermateriaal,

foto's en uitleg. Ook worden ter plekke activiteiten van de vereniging gedemonstreerd zoals vondstverwerking en determinatie van vondstmateriaal.

De communicatie naar een breder publiek is in 2009 gebeurd door het maken van een promotiefilm.

Via Aardewerk en Speerpunt zijn de eigen leden op de hoogte gehouden van alle activiteiten. Er is weinig aandacht besteed aan de communicatie met pers. Oorzaak hiervan is tijdgebrek. Kranten e.d. werken namelijk met deadlines en willen een kant en klaar artikel ontvangen, waarna zij bepalen of het wel of niet wordt gepubliceerd.

Het Nieuw Land Erfgoedcentrum heeft via de website wel een breder publiek bereikt. Dat was ook merkbaar bij de 'doe dagen'. De kinderen kwamen uit diverse delen van het land: Almere, Baarn, Alkmaar en omgeving, Sneek, Zwolle, Broek in Waterland, Groningen, Eindhoven, Lelystad

Het afgelopen jaar heeft de AWN Flevoland naar drie nieuwe leden een welkomstmap verstuurd.

Alle activiteiten zijn tot stand gekomen dank zij een vaste groep actieve AWN leden. Mijn dank hier voor; zonder hen was het uitgebreide programma nooit tot stand gekomen. Ook wil ik hierbij het Nieuw Land Erfgoedcentrum danken voor de goede samenwerking en mogelijkheden die de AWN krijgt en Dick Velthuisen voor zijn hulp en gastvrijheid .

Educatie

Doel van het aangeboden programma is jongeren interactief laten kennis maken met archeologie. Daarom heeft de AWN Flevoland diverse Doe-activiteiten voor jongeren georganiseerd. Deze activiteiten waren gratis.

Naast de archeologische technieken zijn ook activiteiten aangeboden die meer te maken hebben met de 'experimentele' archeologie. Hiervoor werd een bijdrage gevraagd vanwege het gebruikte materiaal. Deze activiteiten sloten aan op de tentoonstellingen van het Nieuw Land Erfgoedcentrum.

Deze dagen waren mogelijk dank zij de hulp en enthousiasme van de vaste groep AWN leden. Dank zij deze actieve leden is het mogelijk om een dergelijk programma te maken en uit te voeren. Ook wil ik degenen danken die gezorgd hebben dat wij materiaal hebben om mee te werken. Daardoor was het mogelijk om de verschillende activiteiten gratis aan te bieden.

Zondag 20 december

Onder begeleiding werken met een metaaldetector. Om de werking met de metaaldetector zichtbaar te maken is een leidingzoeker gebruikt zodat kinderen zelf kunnen zien dat alleen op metaal wordt gereageerd door een detector. Helaas deed de detector het niet.

Gelukkig konden de jongeren kerfstokken maken. Een kerfstok werd vroeger gebruikt om te turven, er kan met een kerfstok ook muziek worden gemaakt.

Het KNMI had voor deze dag een weerswaarschuwing gegeven; toch waren 10 jongeren gekomen.

Woensdag 23 december

Borden restaureren. Scherven in elkaar passen in een bakje met zand en aan elkaar plakken met speciaal tape. Kerfstokken en amuletten van gewei maken. Bij het aanreiken van de amulet werd door de begeleiders aangegeven dat zij hoopten dat de amulet de drager leiderschap, kracht en wijsheid geeft.

Deze dag werd bezocht door 20 jongeren.

Maandag 28 december

Botten determineren. Een tafel vol botten (bewerkt, onbewerkt, slachtafval etc). Eerst is uitgelegd waarvoor botten dienen, welke functie en vormen er zijn. Vervolgens mochten de kinderen een bot uitzoeken. Via afbeeldingen werd het bot gedetermineerd. Vervolgens werd via de computer gekeken van welk beest het bot was. Er was zelfs een jongere uit Alkmaar met een doos botten. Op deze dag waren 35 jongeren aanwezig.

Leskoffer.

Er zijn het afgelopen jaar 5 leskoffers gemaakt. Voor deze koffers zijn diverse boekjes gekopieerd en gelamineerd. Dit is niet goed gegaan. Het Nieuw Land Erfgoedcentrum heeft het opnieuw gekopieerd en gelamineerd. De kopieerbladen zijn door een AWN lid gelamineerd en de koffers zijn met vondsten gevuld. De koffers heeft de AWN gekregen. Het vullen van de leskisten heeft veel tijd gekost maar geen geld gekost. De leskoffers worden via het NLE uitgeleend.

27 februari 2009

Naar aanleiding van de leskist bezoek van de Wilhelmina school te Urk
Aangeboden activiteiten :

- 1^e groep bezoekt de expositie “Oer” met een AWN lid als gids,
- 2^e groep bezoekt het depot,
- 3^e groep verricht diverse archeologisch handelingen, begeleid door AWN leden.

Na ca. 15 minuten werd er gewisseld.

Cursussen

Volgens de begroting zouden de volgende cursussen worden gegeven:

- archeologie en gemeentelijk beleid. Het was de bedoeling om samen met de omliggende afdelingen deze cursus te organiseren. Het organiseren en het vinden van een goede docent voor deze cursus was moeilijk en kostte veel tijd en daarom is deze cursus niet doorgegaan. Deze cursus wordt in de komende periode door de Landelijke AWN georganiseerd.
- rapporteren niet doorgegaan
- bot en conservatie wordt in 2010 georganiseerd

Op 18 juli is er een cursus Vuursteenbewerken geweest.

Ton van Grunsven gaf de cursus. Hij begon met een inleiding over vuursteen. Vervolgens leerden de cursisten afslagen maken. Na de pauze werden de afslagen bewerkt tot gereedschappen.

Dit was een vervolgcursus over vuursteen. Doel van deze vorm van experimentele archeologie was het leren herkennen van vuursteenvondsten vanuit de techniek.

Het aantal deelnemers was circa 9 personen. Met dank aan het Nieuw Land Erfgoedcentrum dat ons vanwege het slechte weer een goede binnenlocatie aanbood.

Samenwerking met andere organisaties

17 oktober

De week van de geschiedenis had dit jaar het thema oorlog en vrede.

De AWN heeft een interview geregeld voor de ‘Archievendag’ met de heer Zwanenburg. De heer Zwanenburg heeft in Flevoland veel oorlogsvliegtuigen geborgen. Het resultaat van het interview staat op de site ‘Flevolandsgeheugen.nl’

24 oktober

Bezoek van de Vrienden van Schokland aan het depot en de AWN werkruimte.

7 november

Bezoek van de Archeologiecursisten van Almere aan het depot en de AWN werkruimte.

Promotie

13 april

Op tweede Paasdag met een stand bij Staatsbosbeheer's 'Doe- en kijkdag'.

Locatie: Kuinderbos.

27 juni

Uiterdijkweg 8 te Luttelgeest

Opendag bij de opgraving van de IFMAF Field school. Het aantal bezoekers is geschat op zo'n 150 personen. Het ging om een opgraving van een vrachtscheepje uit de 16de eeuw.

23 augustus

Archeologie dag; Kempphaan te Almere

Het thema van deze dag was 'Voedsel'. Daarom werd er in onze stand extra aandacht besteed aan de botanische vondsten en botten. De bezoekers mochten zaden onder de microscoop bekijken. Ook was er een mogelijkheid voor de bezoekers om te sorteren; vooral visresten waren goed herkenbaar. Aantal bezoekers niet vastgelegd.

27 september

'Lopen door het landschap'

De AWN had een stand in de Gesteentetuin bij Schokland. Het was zo druk dat geplande activiteiten niet zijn uitgevoerd vanwege de drukte.

Excursie

In de projectbegroting van 2009 was excursie naar Neandertal voorgesteld. Deze excursie zou in samenwerking gaan met het Nieuw Land Erfgoedcentrum en zou een onderdeel zijn van de lezingen cyclus. Vanwege personeelwisseling is de AWN niet betrokken geweest bij het samenstellen van de lezingen. De excursie is niet doorgegaan.

Excursie naar Hoorn 3 juli 2009

De afdeling bezocht het archeologisch depot van de gemeente Hoorn en de werkplaats van de AWN. In de werkplaats was de sarcofaag van Etersheim te bewonderen.

Lezingen

Zoals eerder gemeld is vanwege personele wisseling de medewerking aan de lezing niet doorgegaan.

Publicaties

'Roofridders in de Noordoostpolder'

Verslag E 170

'Ongeland'

Gestart is met een project WO II

Doel is informatieverschaffing over de oorlogsmonumenten in Flevoland en de informatie vastleggen.

De projectgroep wil door het actualiseren van bestaande informatie en het betrekken van de burgers uit Flevoland alle informatie en gegevens die bekend zijn, centraal bij het NLE houden of via het NLE laten verkrijgen.

Voor dit project is mee- en samenwerking met andere organisaties wenselijk.

Er is een start gemaakt met de inventarisering van de vliegtuigwrakken uit WOII. Met Stichting Urk in oorlogstijd is al overleg geweest; hieruit wordt alle medewerking verleend voor informatie en materiaal. De projectgroep kan nog actieve leden gebruiken. Het is een project dat wel een paar jaar werk zal verschaffen. In 2010 wil de projectgroep haar eerste publicatie zover hebben voorbereid dat deze in 2011 kan worden verspreid. Het gaat om ooggetuigenverslagen. Deze publicatie heeft prioriteit vanwege de hoge leeftijd van de diverse ooggetuigen.

Wat gaat de AWN doen aan promotie en educatie in 2010?

Vanwege de opgravingswerkzaamheden zal er maar één workshop zijn. Het is een vervolg van de workshop 'aardewerk restaureren'.

Voor de jeugd is een les 'veldverkenning' gemaakt; een pilot wordt uitgevoerd tijdens de scholendag in Nijmegen op het Kops plateau.

In de herfst zal de AWN Flevoland ook voor de jeugd in Flevoland veldverkenningen organiseren.

Van 18 - 20 juni wordt in samenwerking met de gemeente Nijmegen, het ADC en de AWN het archeologisch weekend georganiseerd. Dit weekend valt samen met het Romeinenweekend. De landelijke AWN heeft daar een stand.

Tevens zal de AWN Flevoland weer op diverse promotiedagen vertegenwoordigd zijn.

Het project 'Ongeland' zal in mei de airgunners die naar Dronten komen interviewen. Er worden hiervoor met de Stichting 4 mei herdenking Dronten afspraken gemaakt. Tevens worden diverse andere personen geïnterviewd ten behoeve van de publicatie.

Scholen die de leskoffer lenen kunnen na de 4 lessen voor de laatste les terecht bij het NLE. Een bezoek aan scholen van een AWN lid is ook mogelijk. De laatste mogelijkheid wil de AWN graag uitbreiden; daarvoor zijn vrijwilligers nodig.

Er is al een goede start gemaakt voor een samenwerking met diverse organisaties.

In samenwerking met de Vrienden van Schokland zal over het onderwerp WO II een lessencyclus worden gemaakt. Daarbij zal ook de archeologie aan bod komen.

Mocht u belangstelling hebben om mee te werken of deel te nemen dan kan u zich melden bij: Astrid Doppert, bestuurslid promotie en educatie, tel. 06-19879711, email a.doppert@telfort.nl

Verslag Aardewerk

In 2009 is Aardewerk twee keer verschenen. In maart kwam een normale uitgave tot stand. Voor het erop volgende – in juni te verschijnen - exemplaar bleek zo weinig kopij te zijn ingeleverd dat een editie niet relevant was. Ook de verwachting om het juni en september exemplaar te combineren bleek niet reëel door gebrek aan artikelen. Er is besloten om een – voor de maanden juni, september, december - gecombineerde editie te doen verschijnen eind 2009.

De kosten voor aanschaf van papier en het benodigde kopiëer- en drukwerk zijn in 2009 weer uitzonderlijk laag gebleven, namelijk euro 56,32. Portokosten zijn ook zeer laag dankzij de medewerking van het Nieuwland.

De redactie bestond in 2009 in dezelfde samenstelling als de voorafgaande jaren, namelijk Henk van den Berg, Ben van Rosmalen en Saskia Thijsse. Waar nodig ondersteund door Dick Velthuizen.

Rooster van aftreden

Bijgewerkt tot april 2010

Elke bestuurslid neemt zitting in het bestuur voor in principe 4 jaar. Na deze 4 jaar kan hij/zij zijn zetel ter beschikking stellen of aangegeven bereid te zijn om zijn/haar activiteiten voor nogmaals 4 jaar te willen voorzetten. In overleg kan van de voornoemde perioden worden afgeweken.

Naam	Mei 2010	April 2011	April 2012	April 2013	April 2014
Jan Boes (voorzitter)		X			
Ellen van Galen-Last (bestuurslid en veldcoördinator)				X	
Tineke Heise (bestuurslid en veldcoördinator)	X				
Astrid Doppert (bestuurslid en coördinator promotie/deskundigheid)			X		
Jan Werschkull (penningmeester)			X		
Cees Groothoff (algemeen bestuurslid)				X	

Veldactiviteiten voorjaar 2010

Veldcoördinatoren Dick Velthuis en Ellen van Galen Last.

20 maart: kavel J125 en J126, veldverkenning van een mesolithische vindplaats.

10 april: veldverkenning kavels J170 en J171

Indien je tijd en belangstelling hebt, geef je dan uiterlijk 4 dagen tevoren op via e-mail lastraave0124@hotmail.com of bel op 06-42287155. Alleen personen die zich hebben opgegeven worden op de hoogte gesteld van de exacte locatie en wijzigingen in de plannen, bijvoorbeeld als de activiteit onverhoopt niet door kan gaan.

Twee kroezen uit Kuinre

C.C.Groothoff

“Foei toch, heer Herman”, snerpte vrouwe Aleid, “wilt ghij mij zulk bocht doen drinken, hebt ghij geen betere wijn dan dit spul? En uw kroezen zijn ook al uit de keuken van het gemene dienstvolk ghenomen”.

En zwaar beledigd wierp zij met een woeste zwaai haar drinkbeker uit het muurgat van het Hoge Huis van de burcht van Kuinre. In scherven!

“Ick en blijf niet hier, ick ga terug naar Stavoren”.

Hoe deze ruzie afliep zullen wij nooit te weten komen.

Wel weten wij dat heer Herman I in 1376 in Stavoren is vermoord...door Staverse hand!¹ Wel weten wij dat de scherven van Aleid d'r kroes (die overigens in dezelfde tijd is vervaardigd²) in 1942 nabij de Hopweg, dus nabij de eerste Kuinderburcht, zijn opgegraven. Door de AWN Flevoland werd hieruit in 2009 een beker gereconstrueerd, mede aan de hand van een afbeelding in “Steinzeug”², (Steingut, Höhe 13,5 cm., Mitte 14-Jahrhundert).

Tijdens de manifestatie ‘Ridders, Rovers en Rouwdouwers’ in het Nieuwland Museum in Lelystad werden in de ‘Schatkamer’ vondsten van de Kuinderburchten getoond. Hierbij bevond zich ook een steengoedbeker die als twee druppels water op de gerestaureerde ‘Aleid-kroes’ lijkt..... De ‘Herman’ beker ....?

Noten

1 Overijsselse Almanak voor Oudheid en Letteren, 18, (1853) Gemeentearchief Kampen.

2 Steinzeug, Kunstgewerbemuseum der Stadt Köln, pag.163, G.R.von Bock, Köln,1986.

De bekens van Herman en Aleid. Bien etonnés de se trouver ensemble
Foto: Dick Velthuisen

Reacties op de AWN Flevoland website

Jan Boes

Via het contactformulier op onze website zijn weer diverse vragen binnengekomen.

Waaronder de volgende:

. vanuit Biddinghuizen van iemand die, na het ontvangen van de informatiemap, graag lid wil worden

. vanuit Kuinre iemand die ons kent van Google en het erg leuk zou vinden om mee te helpen bij het veldwerk en vraagt hoe lid te kunnen worden

. vanuit Almere iemand die vraagt: “Wat is de beste manier om (evt. als vrijwilliger) aan de slag te kunnen in de regio Almere/Gooi/Flevoland? Ik ben een enthousiaste amateur archeoloog die graag zijn handen vuil wil maken, op een vindplaats of in een depot/archief. Mijn belangstelling is breed, ik ben fysiek sterk en wil graag zo veel mogelijk leren. Als er een vacature is, wil ik daar graag over benaderd worden”

. vanuit Lelystad een geïnteresseerde met de vraag: “Heeft de AWN Flevoland een werkgroep voor oorlogsarcheologie (vliegtuigwrakken)? Als deze werkgroep bestaat, kan die nog leden gebruiken en hoe meld ik me aan?”

Met alle vragers is uiteraard contact opgenomen.

Jeugd meer betrekken bij archeologie

Janneke Morsch

Onderstaand artikel is van een leerling van het ROC Zwolle, studierichting communicatie.

Lelystad – “We willen de jeugd meer betrekken bij archeologie” vertelt Astrid Doppert. Zij en Kees Groothoff zijn amateurarcheologen. In het Nieuw Land Erfgoedcentrum (NLE) in Lelystad op 3 januari 2010 was er een opgraving, speciaal voor kinderen.

“Met deze opgraving willen we mensen kennis laten maken met het erfgoed”, zegt amateurarcheologe Astrid Doppert. “We willen de jeugd meer betrekken, zodat ze archeologie ook leuk gaan vinden”. Zij en Kees Groothoff zijn van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN). Zij presenteren een ‘site’ oftewel een opgraving in het NLE. Het is de eerste keer voor hun dat zij een opgraving voor kinderen organiseren. Astrid Doppert en Kees Groothoff hebben alle twee meegewerkt aan de opgravingen in Swifterbant. Ook in juni hebben zij een gedeelte van een wrak van een schip opgegraven. Studenten helpen ook vaak mee met het opgraven. “Maar ze zijn erg teleurgesteld als ze niks vinden. Wij zijn dat wel gewend. Wij doen dit al een paar jaar”, vertelt ze.

“Je moet ook veel geduld hebben met dit werk. Eerst is er een maand opgraven en dan is er anderhalf jaar onderzoek naar de voorwerpen en botten die zijn gevonden. Als er wat gevonden is.”

Als er twee kinderen komen, lichten de amateurarcheologen op. “Tot nu toe zijn er vandaag nog geen kinderen geweest. Maar op andere dagen wel. Op 28 december waren er een stuk of dertig kinderen”, lacht Kees Groothoff. De twee kinderen gaan meteen naar de ruimte ondergronds waar het opgraven plaatsvindt.

“Ik heb wat gevonden!”. Enthousiast komt de jongen Tim Uithol rennend naar de archeologen met een scherf in zijn handen. Hij zwaait met de scherf heen en weer en rent weer naar beneden. “We gaan ze allemaal vinden.”

Nadat ze de voorwerpen hebben gevonden, gaan de jongens en de archeologen kijken uit welke tijd de scherven komen. “Dan gaan we nu de scherven determineren”, legt Astrid Doppert uit aan de kinderen.

Foto: Kees Grothoff

In een boek kijken ze waarvan de scherf kan zijn. En uit welke tijd de scherf komt. Ook kijken ze hoe groot de scherf is. “Ik voelde wat in mijn voet en toen had ik wat gevonden. En daarnaast waren nog een paar stukjes.” Tim vindt het allemaal erg interessant. Hij blijft rustig zitten en kijkt in het boek mee naar waar het stukje scherf bij hoort.

“Het is ontzettend leuk werk. Het zit tussen vrijwilligerswerk en hobby in. Je doet het voor archeologen, maar ook een beetje voor jezelf” verklaart Kees Grothoff over zijn hobby.

Website perikelen

Jan Boes

De landelijke website van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN) is toe aan vernieuwing. Daartoe is een werkgroep in het leven geroepen om een keuze te maken van wensen en eisen voor de nieuwe website. Deze werkgroep waar ik ook aan deelnam is vorig jaar en begin dit jaar enkele keren hiervoor bij elkaar gekomen.

Er zijn keuzes gemaakt, onder andere over de leverancier voor de ontwikkeling van de website.

De opzet is om een landelijke website te bouwen die duidelijk herkenbaar is en om de afdelingen de mogelijkheid te geven om mee te liften hierop.

De wens is dat afdelingen een gelijksoortige layout gebruiken als de landelijke website. Maar dat is geen verplichting.

In februari 2010 zijn er workshops gehouden voor de afdelingen om kennis te maken met de nieuwe manier van het bouwen van de AWN websites. Het zag er goed uit en de documentatie is goed uitgewerkt.

Toch zijn er nog enkele kritische kanttekeningen.

Allereerst hebben wij (AWN Flevoland) een eigen website die goed functioneert.

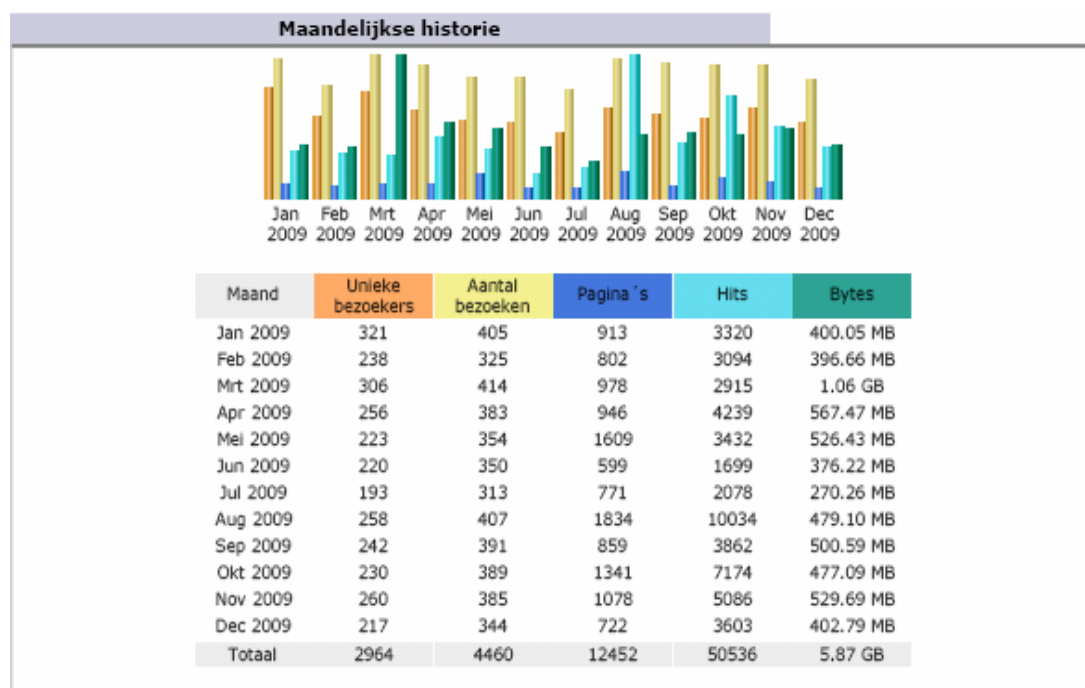
Binnenkort moeten we wel gaan betalen voor de hosting hiervan. Ik heb tijdens het vervaardigen van de website namelijk bedongen dat dit voor de eerste vijf jaar in de prijs zit. Bij de landelijke AWN konden we gratis meeliften met de website. Daar was echter wel een limiet van webspace van 1 Gigabyte.

Onze eigen website is nu binnen de vijf jaar al zo groot!

Dus mijn vraag werd: wat kost het ons als we extra webspace nodig hebben? Hier is de leverancier nog niet uit. Tijdens de workshop heb ik het er nog met hem over gehad. Het grote probleem betreffende de webspace is namelijk het dagelijks veiligstellen van de bestanden op de server die door meerdere afnemers gebruikt wordt. Samen kwamen we op het idee om eventueel een aparte server voor de gehele AWN te laten plaatsen. Die optie wordt nog onderzocht en vooral de kosten ervan zijn belangrijk. Mogelijk moeten de afdelingen hieraan mee gaan betalen. Wanneer dat voordeliger is dan de hosting bij onze eigen leverancier zal dat vast geen probleem voor ons zijn. Maar de vraag is natuurlijk of de andere afdelingen daar net zo over denken.

We zijn achter de schermen dus nog druk bezig aan allerlei zaken. Hopelijk kan ik volgende keer weer nieuwe ontwikkelingen melden.

En voor de geïnteresseerden onder ons volgen hieronder wat statistieken die betrekking hebben op onze eigen AWN Flevoland website gedurende 2009.

Opvallend is dat in de maand december 2009 de drukste dag op dinsdag is geweest en de meeste bezoeken plaats vinden tussen 15.00 en 16.00 uur.

Bezoekers domeinen/landen (Top 10) - Volledige lijst					
Domeinen/Landen	Pagina's	Hits	Bytes		
Netherlands	nl	483	2928	326.38 MB	
Commercial	com	79	85	880.67 KB	
Onbekend	ip	68	261	30.21 MB	
Germany	de	35	63	2.10 MB	
Network	net	33	242	23.45 MB	
Belgium	be	8	8	15.98 MB	
Info domains	info	7	7	0	
Russian Federation	ru	5	5	18.25 KB	
Portugal	pt	1	1	633 Bytes	
Poland	pl	1	1	1.31 MB	
Andere		2	2	2.49 MB	

Zoek Trefzinnen (Top 10)		
Volledige lijst		
101 verschillende trefzinnen	Zoek	Procent
awn flevoland	12	9.4 %
kees groothof	5	3.9 %
saskia thijsse assen	3	2.3 %
arjan agema	3	2.3 %
andr�� kerkhoven	3	2.3 %
b. van rosmalen werkgroep vuursteen	2	1.5 %
bipolaire toolkit	2	1.5 %
dick velthuizen	2	1.5 %
everhard bulten	2	1.5 %
jaap eelman	2	1.5 %
Andere zinnen	91	71.6 %

Zoek Trefwoorden (Top 10)		
Volledige lijst		
249 Trefwoorden	Zoek	Procent
flevoland	16	4.4 %
awn	12	3.3 %
van	11	3 %
de	9	2.4 %
kees	5	1.3 %
saskia	5	1.3 %
kerkhoven	5	1.3 %
groothof	5	1.3 %
andr��	4	1.1 %
aardewerk	4	1.1 %
Andere woorden	285	78.9 %

Tentoonstellingen / lezingen / symposia / wetenswaardigheden

Saskia M.S.C. Thijsse

Tentoonstellingen

Expeditie Steentijd

18 februari t/m 18 april 2010 in het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) te Leiden.

De reizende presentatie 'Expeditie Steentijd' verhuist in februari 2010 naar het RMO. De expositie is klein van omvang, maar geeft wel een compleet overzicht van de belangrijkste vondsten uit meer dan vijftig jaar archeologisch onderzoek naar de 'Vlaardingen-cultuur'. Vlaardingen is de stad die zijn naam heeft gegeven aan een bijzondere cultuur uit de nieuwe Steentijd, rond 3.000 voor Christus. 'Expeditie Steentijd' is een ontdekkingsreis naar het ruige natte Zuid-Hollandse kustgebied van 5.000 jaar geleden. De mensen die er leefden gingen in de loop van de tijd hun traditionele jacht en visvangst combineren met landbouw en veeteelt. Op de tentoonstelling ziet u tientallen vondsten die in de kuststreek van Nederland zijn gedaan, zoals stenen bijlen, een stuk van een berenschedel, een visfuik, aardewerk, vuursteen, een amulet van een berentand, de onderkaak van een everzwijn, stukken gevlochten touw en gereedschap om mee te jagen. Ook voor kinderen is er veel te doen op de tentoonstelling. Vanuit een prehistorische kano kunnen ze een film over een zoektocht naar prehistorische 'Vlaardingers' bekijken. Verder is er een leuk digitaal spel met opdrachten, een speurtocht en een spannend boek over overleven in de natuur.

Oude Grieken/MegaGrieken

18 februari 2010 t/m 3 januari 2011 in het RMO te Leiden

MegaGrieken daagt kinderen uit om spelenderwijs het verband te leggen tussen de eigen wereld en die van de Grieken.

Goud uit Georgië: de mythe van het gulden vlies

06 maart t/m 27 juni 2010 in het Drents Museum te Assen.

Op de tentoonstelling worden topstukken geëxposeerd uit de Bronstijd, IJzertijd en Romeinse tijd uit diverse plaatsen in Georgië. De verfijnde gouden sieraden uit voorchristelijke tijden die tevoorschijn kwamen bij grafvondsten in de oude tempelstad Vani vormen het hoogtepunt. Meer informatie op www.drentsmuseum.nl.

Textiel in het oude Egypte

16 maart t/m 2 mei 2010 in het RMO te Leiden.

De themawandeling 'Textiel in het oude Egypte' is een wandelroute over de afdeling 'Egyptenaren'.

De route voert langs voorwerpen uit de Egyptische museumcollectie die te maken hebben met textiel en kleding: Koptisch textiel, beelden, reliëfs, vlaszaden en spintollen. Aan de hand van deze objecten komt u meer te weten over textiel en de productie ervan in het oude Egypte.

Strak en doorzichtig, of simpel en kleurloos?

Bij het oude Egypte denkt u misschien vooral aan piramides, farao's en mummies. Maar hoe zag een Egyptenaar er in het dagelijks leven eigenlijk uit? Welke kleren droegen rijke en arme Egyptenaren?

Deze themawandeling over de afdeling Egyptenarenvoert u langs diverse afbeeldingen en beeldhouwwerk. Dat levert vaak een onrealistisch beeld op: de kleding zit heel strak om het lichaam of is doorzichtig. Gelukkig is in het droge zand van Egypte veel textiel bewaard gebleven, zodat ook bekend is hoe Egyptische kleding er echt uitzag. Meestal was het simpel, ongekleurd en met minimale versiering. Maar de Egyptenaren maakten ook hoge kwaliteit linnen, een product waar ze in hun eigen tijd al bekend om stonden.

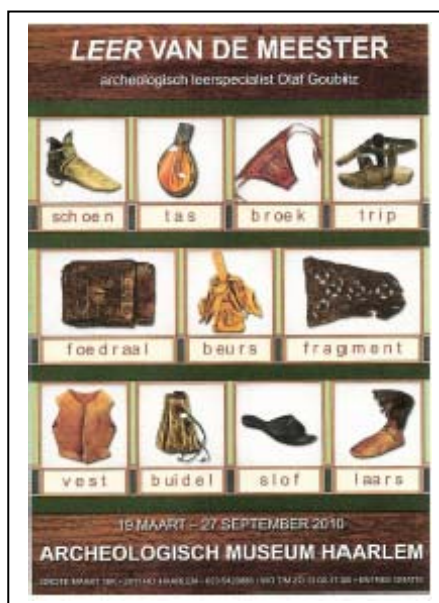

Leer van de Meester, archeologische leerspecialist Olaf Goubitz.

Van 19 maart tot 27 september 2010

in het Archeologisch Museum Haarlem, Grote Markt 18k te Haarlem. Entree Gratis.

(noot redactie: Olaf Goubitz -enige tijd terug overleden- was een autoriteit op het gebied van en specialist in het restaureren van leren objecten en het vervaardigen van replica's. Er zijn van zijn hand -zelfs nog postuum-diverse boeken verschenen).

Lezingen

Terracotta's: mensenwerk voor de Griekse goden

Dinsdag 13 april 2010, Tempelzaal of filmzaal in het RMO Leiden, aanvang 20.00 uur, kosten euro 5.-.

Lezing door Robert Lunsingh Scheurleer, oud-directeur Allard Pierson Museum.

Kleurrijk maar breekbaar: terracotta speelgoed in de oudheid

Dinsdag 11 mei 2010, Tempelzaal of filmzaal in het RMO Leiden, aanvang 20.00 uur, kosten euro 5.-.

Lezing door Annemarieke Willemsen, conservator collectie Nederland Middeleeuwen.

De macht van terracotta: goden en helden in tempeldecoratie

Dinsdag 8 juni 2010, Tempelzaal of filmzaal in het RMO Leiden, aanvang 20.00 uur, kosten euro 5.-.

Lezing door Patricia S. Lulof, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam.

Museumwandelingen

Het oude Nabije Oosten

Op zondag 28 maart 2010, aanvang 14.00 uur, Rijksmuseum van Oudheden (RMO) te Leiden.

Museumwandeling met Olivier Nieuwenhuyse, post-doctoraal onderzoeker aan de Universiteit Leiden en voormalig medewerker van het RMO. Hij neemt u mee naar de afdeling oude Nabije Oosten en vertelt over de hoogtepunten uit de collectie die u daar ziet.

Beeld van koning Gudea, topstuk uit de collectie oude Nabije Oosten. Foto: RMO

Midden- en Zuid-Amerika

Zaterdag 3 april 2010, aanvang 13.30 uur, Museum Volkenkunde te Leiden.

Een gratis publieksrondleiding over de betreffende museumzaal. De rondleiding duurt ongeveer een uur.

Noord-Amerika en Arctisch gebied

Zaterdag 24 april 2010, aanvang 13.30 uur, Museum Volkenkunde te Leiden.

Een gratis publieksrondleiding over de betreffende museumzaal. De rondleiding duurt ongeveer een uur.

Griekse terracotta's: spiegels van het dagelijks leven.

Zondag 30 mei 2010, aanvang 14.00 uur, RMO Leiden.

Museumwandeling met Ruurd Halbertsma, conservator collectie Klassieke Wereld.

Symposia / Workshops

Vlaardingensymposium

Op zaterdag 10 april 2010 organiseren het Vlaardings Archeologisch Kantoor (VLAK) van de gemeente Vlaardingen en het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) een symposium over de Vlaardingen-cultuur. Het symposium vindt plaats in het Lipsiusgebouw van de Universiteit Leiden en het RMO.

Op deze dag zal een keur aan deskundigen zijn of haar visie geven op verschillende aspecten van de Vlaardingen-cultuur, bijvoorbeeld de vindplaatsen, het aardewerk, de berencultus, deposities en nog veel meer. Alle belangstellenden zijn van harte welkom en het is mogelijk om (vermoede) Vlaardingen-vondsten mee te brengen en aan kenners te tonen.

Er worden boeken verkocht en er is ruime gelegenheid om elkaar te ontmoeten. Na afloop van het symposium kan een bezoek gebracht worden aan 'Expeditie Steentijd', de tentoonstelling over de Vlaardingen-cultuur, die dan te zien zal zijn in het RMO. Met een borrel in het RMO wordt het symposium besloten.

Deelname kost 25 euro, inclusief koffie, thee, lunch en borrel na afloop.

Kijk voor het voorlopig programma en om aan te melden op www.vlaardingsymposium.nl

Limburgse Archeologiedagen 2010

Op vrijdag 16 en zaterdag 17 april 2010 worden de Limburgse Archeologiedagen georganiseerd in het Limburgs Museum te Venlo met als thema: Archeologie politiek en praktijk. Vrijdag ligt de nadruk op politiek/beleidsmatige aspecten van de archeologie in combinatie met de praktijk. Zaterdag zal de praktijk een groter accent hebben. Informatie: l.verhart@limburgmuseum.nl

EAA komt naar Nederland

Van 1 tot 4 september 2010 vindt in Den Haag de 16th Annual Meeting van de EAA (European Association of Archaeologists) plaats. Het is de eerste keer dat dit congres in Nederland plaatsvindt, in het koninklijk conservatorium in Den Haag. Drie partijen, de Faculteit Archeologie van de Universiteit Leiden, de dienst Archeologie van de gemeente Den Haag en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, organiseren samen de EAA 2010. Het vierdaagse congres bestaat uit een dozijn parallele sessies over de meest uiteenlopende onderwerpen over archeologie in Europa. Niet alleen de inhoudelijke kennis van sites worden besproken, maar ook de verschillende aspecten van het archeologiebeleid. Sessievoorstellen zijn ingediend en de eerste sessies zijn vanaf 20 februari te lezen op www.eaa2010.nl. Voor en na het congres worden parallele excursies door Nederland georganiseerd, zodat het internationale publiek wat van Nederland te zien krijgt. Het welbekende ArcheoRock krijgt een internationaal jasje met Archeo-bands uit Europa en wordt op een bijzondere locatie gehouden, de Pier in Scheveningen. Het jaarlijkse diner wordt in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden gehouden. Alle info vindt u op www.eaa2010.nl

Reuvensdagen 2010

11 en 12 november 2010 te Rotterdam.

De Reuvensdagen 2010 vormen een speciale editie, namelijk het 40-jarig bestaan van de Reuvensdagen. Het is tevens het vijftigjarige jubileumjaar van de gemeente archeologie Rotterdam.

Het congres is vernoemd naar Caspar Reuvens (Leiden, 1793-1835), de eerste hoogleraar archeologie ter wereld. Als enige algemeen wetenschappelijk archeologische congres in Nederland brengen de Reuvensdagen archeologen uit alle geledingen en specialismen samen. Het tweedaags congres fungeert tevens als reünie van archeologen uit Nederland en Vlaanderen. De invulling is multi-disciplinair. Vakgenoten uit verwante vakgebieden worden van harte uitgenodigd deel te nemen: beleidsambtenaren, gemeentelijke archeologen, wetenschappers en studenten, opgravende bedrijven, materiaalspecialisten, mensen uit hulpwetenschappen als ecologen en archeo-zoölogen, mensen uit de ruimtelijke ordening en landschapsinrichting, en niet in de laatste plaats ook amateurarcheologen.

Wetenswaardigheden

Virtuele wandeling door Pompeï

Google heeft de oude stad Pompeï toegevoegd aan de dienst Street View. Bezoekers kunnen nu een virtuele tocht maken langs de ruïnes en standbeelden van de oude Romeinse stad. Het is zo'n 1930 jaar geleden dat de stad bedolven werd onder een laag as toen de vulkaan Vesuvius uitbarstte. Pas in de achttiende eeuw werd de stad herontdekt. De vulkanische as zorgde ervoor dat veel gebouwen, fresco's, mozaïeken en (negatieve) afbeeldingen van voorwerpen goed bewaard zijn gebleven.

Tweede nummer van het Journal of Archaeology in the Low Countries

Dit nummer bevat onder andere de volgende titels: Troubleyn et al.: Consumption patterns and living conditions inside Het Steen, the late medieval prison of Malines (Mechelen, Belgium); Groot: Searching for pattern among special animal deposits in the Dutch river area during the Roman period; Bourgeois et al.: The Niersen Beaker burial: a renewed study of a century-old excavation; Ostkamp: The world upside down. Secular badges and the iconography of the Late Medieval Period: ordinary pins with multiple meanings. Het journal is gratis toegankelijk via www.jalc.nl en biedt naast de elektronische variant ook een pdf-versie van elk artikel.

Ergoed-Kamerstukken op de website Erfgoedstem

Vanaf eind 2009 wordt er op de website van de Erfgoedstem een overzicht getoond van documenten uit de Tweede Kamer die een relatie hebben met het thema 'Erfgoed'. Het gaat om Kamervragen en Kamerstukken.

Genen prehistorische man volledig in kaart gebracht

Deense wetenschappers zijn er voor het eerst in geslaagd om het genoom van een prehistorische man te ontcijferen aan de hand van haren die 4400 jaar lang bewaard zijn gebleven in ijs.

De onderzoekers van de Universiteit van Kopenhagen voerden een uitgebreide genetische analyse uit op een bosje menselijk haar dat werd gevonden in permafrost op de Noordpool. Aan de hand van dit onderzoek konden de wetenschappers voor het eerst de genen van een prehistorisch individu volledig reconstrueren. De haren bleken afkomstig van een man die waarschijnlijk bruine ogen had en aanleg voor mannelijke kaalheid. Zijn bloedgroep was A positief. De man leefde ongeveer 4400 jaar geleden en was een van de eerste Inuits. Een paleo-Inuit van de Saqqaq cultuur, de vroegst bekende bewoners in Groenland. Hij leefde vermoedelijk op een dieet van vogels en zehonden. De resultaten van de studie zijn gepubliceerd in het wetenschappelijk tijdschrift Nature. De onderzoekers gaan ervan uit dat de prehistorische man – die inmiddels Inuk wordt genoemd – op jonge leeftijd is overleden. “We hebben vrij veel haar van de man gevonden, daarom nemen we aan dat hij jong stierf”, verklaart hoofdonderzoeker Eske Willerslev in de Britse krant The Guardian. “Hij was genetisch aangepast aan het leven op de Noordpool, maar waarschijnlijk waren zijn voorouders slechts een paar generaties geleden naar het gebied getrokken. De analyse geeft bewijzen voor een migratie vanuit Siberië in de Nieuwe Wereld zo’n 5500 jaar geleden, onafhankelijk van de migratie die moderne Indianen (Native Americans) en Inuit voortbracht. De methode waarmee het genoom van Inuk in kaart is gebracht kan waarschijnlijk ook worden gebruikt om de genen van nog oudere voorouders van de mens te reconstrueren. Zo verwacht het Max Planck Instituut in Duitsland binnenkort het genoom te publiceren van enkele Neanderthalers.

Eske Willerslev hoopt zelfs om de genen van een Homo heidelbergensis (een nog oudere menselijke voorouder) te reconstrueren aan de hand van opgegraven botten. “We staan op het punt om daarmee te beginnen”, zo verklaart hij in het Britse tijdschrift New Scientist.

E-depot Nederlandse archeologie (EDNA)

Het retrospectief digitaliseringsproject EDNA II zorgt voor het digitaliseren van de (ruim tienduizend) rapporten van afgelopen jaren Malta archeologie. Dit levert steeds meer rapporten op die in pdf vorm beschikbaar zijn. In EASY is deze alsmaar groeiende collectie toegankelijk voor archeologische gebruikers. (<http://easy.dans.knaw.nl>)

Naast de rapporten van onder andere BOOR, Archol, Hollandia en de gemeente Den Haag zijn 850 rapporten van het ADC toegevoegd aan de digitale bibliotheek. Alle beschikbare publicaties en datasets per organisatie zijn terug te vinden via <http://persistent-identifier.nl/>

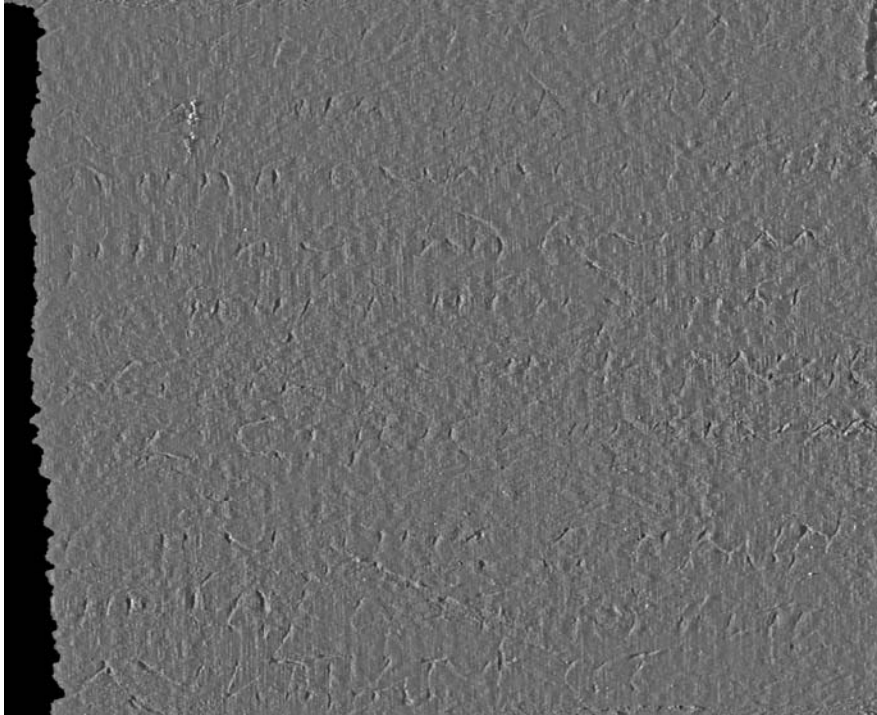
Schrijfplankje in het Fries Museum: oudst bewaarde geschreven tekst van Nederland.

Op het Romeinse schrijfplankje uit de collectie van het Fries Museum in Leeuwarden is de oudst bewaarde geschreven tekst van Nederland te lezen. De tekst is opgesteld op 23 februari 29 na Christus. Deze exacte datering is een van de belangrijke onthullingen van een nieuw geavanceerd onderzoek dat op initiatief van Tresoar (Fries Historisch en Letterkundig Centrum) en het Fries Museum in 2009 is uitgevoerd aan de Universiteit van Oxford in Engeland. Bovendien heeft het onderzoek een compleet nieuwe tekstlezing aan het licht gebracht, waardoor het mysterie van het schrijfplankje eindelijk is opgelost.

Onder leiding van de Engelse wetenschappers prof. A.K. Bowman en dr. R. Tomlin van de Universiteit van Oxford en prof. K.A. Worp van het Papyrologisch Instituut van de Universiteit van Leiden - experts op het gebied van *ancient documents* - is de Latijnse tekst op het houten schrijfplankje opnieuw onderzocht. Met behulp van speciaal ontwikkelde computersoftware zijn zoveel mogelijk krassen en inkepingen op het plankje zichtbaar gemaakt en gescheiden van houtnerf en viezigheid. Op die manier kon de tekst ontcijferd worden.

Schrijfplankje achterzijde. Foto: Fries Museum

Scan voorzijde schrijfplankje.

Het Romeinse schrijfplankje is in 1914 gevonden in een terp bij Tolsum bij Franeker in Friesland. De tekst die oorspronkelijk met een scherpe pen in schrijfwas is geschreven, is door de was heen ook in het hout gedrukt en daardoor nog steeds zichtbaar. Naar aanleiding van onderzoek in 1917 werd lange tijd aangenomen dat de tekst ging over de verkoop van een koe tussen een lokale bewoner en een Romein. In de loop der jaren groeiden de twijfels over de juistheid van de vertaling van de Latijnse tekst. Dat vormde de aanleiding tot een nieuwe bestudering met verfijndere technieken. Het recente onderzoek in Oxford toont een nieuwe en compleet andere lezing van het schrijfplankje. Aangetoond is dat de tekst op het plankje waarschijnlijk de tweede helft is van een schuldverklaring is tussen een slaaf Carus -of misschien Andecarus- (schuldeiser) en een onbekende schuldenaar. Tegelijk met de precieze datering levert de tekst ook de oudst bekende vermelding van een Bataafse soldaat op. De slaaf Carus was het bezit van Julia Secunda, misschien de vrouw van T(itus) Cassius, tribuun van het Vijfde Legioen. 'De nieuwe tekst is voor de beschavingsgeschiedenis van Nederland een belangrijke tekst', aldus prof. dr. K.A. Worp. De onderzoekers hebben hun resultaten gepubliceerd in het gezaghebbende wetenschappelijk tijdschrift *Journal of Roman Studies*.